

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

FENOMÉN MIGRACE V MINULOSTI

Historické trendy migrace v 19. a 20. století

Výsledky učení

Znalosti

Charakterizovat hlavní trendy ve vývoji migrace v 19. a 20. století

Popsat změny v přístupu k uprchlíkům po I. a II. světové válce

Vysvětlit příčiny změn přístupu vůči migrantům a uprchlíkům

Srovnat přístupy vůči migrantům v současnosti a v minulosti

Identifikovat relevantní zdrojů historických faktů a informací

Ekonomická migrace z Evropy do USA

Immigrants Arriving in New York City, 1887 Emigration

STRUBZ
17 OCT 1938

DAILY EX

Nevítaní uprchlíci před nacismem na konci 30. let 20. století

EUROPEAN CROSS ROADS

Migrace a modernizace

Nová podoba migrace byla způsobena širokou transformací společnosti po nástupu modernizace (zahrnující především industrializaci).

Změny ve společnosti, možnost stěhovat se za prací a poptávka po pracovních silách v nově budovaném průmyslu se staly impulsem k masivním migračním vlnám, jež se pohybovaly napříč státy i kontinenty.

Ekonomická imigrace do USA

Vystěhovalci z evropských zemí v masové míře směřovali do Ameriky. Jejich **motivace byla primárně ekonomická.**

Chudí cizinci se tehdy nemohli spoléhat na žádnou organizovanou státní péči a byli v USA odkázáni jen na pomoc různých dobročinných organizací.

V důsledku přetrvávajících potíží zde převzala na začátku 90. let 19. století péči o imigranty federální vláda.

Po roce 1918 byl v USA zaveden systém přistěhovaleckých kvót pro jednotlivé země

Podrobněji Studijní opora, s. 35-36

Migrace po I. světové válce

V přístupu k migrantům v meziválečném období se postupně začaly prosazovat **restriktivní tendence.**

Některé poválečné migrace lze označit jako **etnické čistky**, které měly podobu vzájemné výměny obyvatelstva a byly založeny na mezinárodních dohodách.

Události spojené s I. světovou válkou a revolucemi v Rusku v roce 1917 přinesl posun také v azylové politice. V reakci na **masový proud uprchlíků** po bolševické revoluci v Rusku byly **přelomové změny mezinárodního práva.**

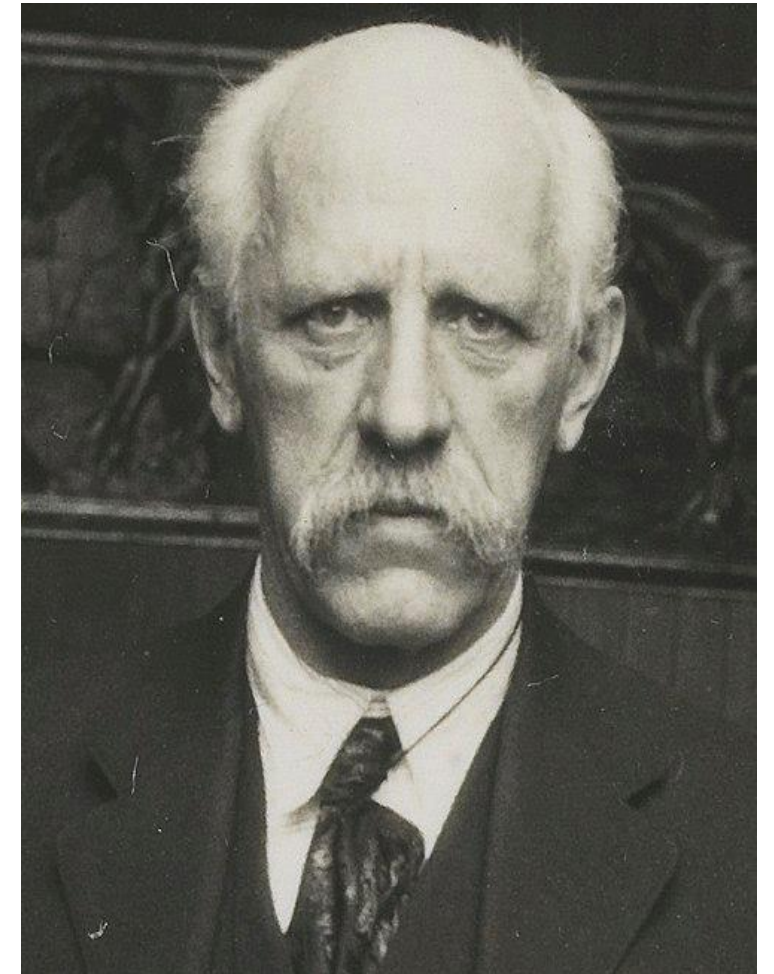
Uprchlíci a mezinárodní právo

V roce 1926 bylo ratifikováno **Ujednání týkající se vydávání průkazů totožnosti arménským a ruským uprchlíkům.**

Zde první **moderní definice politických uprchlíků.**

Na základě následných smluv byly vydávány mezinárodní doklady pro uprchlíky, tzv. **Nansenovy pasy** (podle vysokého komisaře Společnosti národů pro uprchlíky).

Uprchlíci před nacismem z Německa a Rakouska

Další uprchlickou vlnu přinesl nástup nacismu v Německu v roce 1933 a jeho **protižidovská politika**. Do roku 1938 odešlo do exilu 150 000 německých Židů. Jejich šance získat azyl byla velmi omezená – viz např. příběh židovských uprchlíků z lodi St. Louis. <https://www.youtube.com/watch?v=KbFM1Vw8Q1M> Řešení problému židovských uprchlíků z Německa a Rakouska na mezinárodní úrovni nepřinesla ani konference ve Evianu ve Francii, kterou v roce 1938 svolal americký prezident F. D. Roosevelt.

K uprchlíkům a azylové politice v meziválečném období podrobněji viz Studijní opora, s. 36-39.

Migrace a II. světová válka

Začátek první migrační etapy po válce byl **spojen s předchozí politikou etnických čistek a genocid (holocaust).**

Nově se prosazoval **transfer obyvatelstva jako jednostranného nuceného vysídlení.**

Cílem rozsáhlých přesunů obyvatelstva, bylo vytvořit homogenní národní státy.

Změna přístupu k uprchlíkům na mezinárodní úrovni

V roce 1950 byl zřízen **Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky** (UNHCR).

V roce 1951 byla přijata nová mezinárodní definice uprchlíků (**Úmluva o právním postavení uprchlíků**).

V roce 1967 byly přijaty doplňující **Protokoly o právním postavení uprchlíků**, které rušily původní časové a teritoriální omezení uprchlictví.

Za uprchlíka je podle zmíněných dokumentů považována osoba, která opustila svou vlast kvůli pronásledování z rasových, náboženských či národnostních důvodů nebo kvůli příslušnosti k určité společenské skupině či kvůli zastávání určitých politických názorů.

https://www.unhcr.org/cz/wpcontent/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf

Podrobněji viz Studijní opora, s. 42-43.

Pracovní imigrace do západní Evropy

Další fáze první etapy přistěhovalectví v západní Evropě charakterizuje **podpora pracovní imigrace.**

Přistěhovalci z Turecka, ze severní Afriky i z jižní Evropy v 60. letech **nahrazovali chybějící pracovní síly v dělnických profesích.**

Zahraniční pracovníci byli přijímáni jako „gastarbeiteri“ („hostující dělníci“) a **jejich pobyt v zemi měl být pouze dočasný.**

Dopady hospodářské krize

V důsledku nástupu nové hospodářské krize v západních zemích v 70. letech začala být **omezována dosavadní otevřenost vůči pracovní imigraci**

I v souvislosti s měnící se hospodářskou situací se **měnila také struktura imigrantů** – novým rysem větší počet rodin.

Migrační vývoj po roce 1989

Novou etapu charakterizuje **rozšíření počtu přijímajících zemí a výraznější podíl uprchlíků i nelegálních emigrantů.**

V **cílové státy imigrace** se od 90. let postupně začaly měnit tradiční vystěhovalecké státy (např. Itálie, Řecko, Španělsko) i země bývalého východního bloku.

Války na Balkáně, v Čečensku či v Iráku byly příčinou prudkého nárůstu uprchlíků.

K migračnímu vývoji po II. světové válce podrobněji viz Studijní opora, s. 42-44.

Shrnutí

- Nový charakter získala migrace v 19. století po nástupu modernizace, která zahrnovala populační růst, industrializaci.
- Po I. světové válce se v reakci na konkrétní uprchlické vlny stala **azylová politika předmětem mezinárodního práva**. Přijímání uprchlíků z Německa naráželo na **růst restriktivních tendencí** v migrační politice.
- V souvislosti s nuceným přesídlováním obyvatelstva po II. válce došlo ke změnám v mezinárodní politice vůči uprchlíkům. Byla přijata **Úmluva o právním postavení uprchlíků**.
- Migrační vývoj **v 60. letech** charakterizovala **poptávka pro levní pracovní síle** ze zahraničí.
- **v 70. a 80. letech** byla charakterizována **dopady hospodářské krize** a omezováním pracovní migrace.
- **Od konce 80. let** začali imigranti mířit i do tradičně vystěhovaleckých evropských zemí a **zvýšil se počet žadatelů o azyl**.